

TIIVISTELMÄ

Sivistys, osaaminen ja kestävät elämäntavat

Kestävän kehityksen toimikunnan strategian seuranta 2024

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Suomen kestävän kehityksen toimikunnan strategian (2022) visiossa muutos kohti kestävämpää yhteiskuntaa tapahtuu maailmankuvan muutoksilla ja uusia tietoja ja taitoja oppimalla. Oppiminen ja sivistys ovat avaimia kestävän kehityksen vaatimaan yhteiskunnalliseen muutokseen.

Strategian seurannassa jokaisesta muutosalueesta laadittiin oma seuranta-artikkeli, joka lähestyi muutosaluetta systemaattisesti. Näkökulma valittiin ja artikkelin seuranta toteutettiin asiantuntija-haastatteluiden, tieteellisten artikkeleiden ja aihepiiriä käsittelevien selvitysten ja raporttien pohjalta. Sivistyksen, osaamisen ja kestävien elämäntapojen muutosalueessa keskityttiin kestävän kehityksen mukaisen opetuksen ja oppimisen tilaan ja pohdittiin millä tolalla työ ekososiaalisen sivistyksen edistämiseksi on Suomessa.

Seurannan perusteella suomalaisten ajatuksissa kestävydestä näkyvät viimeaikaisten globaalien tapahtumien vaikutukset. Koronapandemia, Ukrainan sota, energiakriisi ja talouden epävarmuus ovat synkistäneet suomalaisten asenteita. Indikaattorit osoittavat, että suomalaisten kulutustottumukset ja elämäntavat eivät ole muuttuneet riittävästi kestävän kehityksen vaatimaan suuntaan. Asenteet ovat jyrkistyneet ja esimerkiksi ilmastotoimista ja ympäristötavoitteista kiinnipitämisen painoarvo on vähentynyt viimeaikaisissa asennemittauksissa.

Kestävää kehitystä edistetään uudistamalla yhteiskunnan arvopohjaa ja valtavirtaistamalla kestäviä elämäntapoja. Koulutus on tärkeä tekijä kestävän kehityksen juurruttamisessa yhteiskuntaan, sillä koulutus muovaa maailmankuvaamme ja käsitystämme hyvinvoinnista. Kestävän kehityksen mukainen opetus antaa valmiudet tehdä tietoon perustuvia päätöksiä ja toimia vastuullisesti.

Seurannan perusteella kestävyysosaamisesta ja vihreästä siirtymästä on tullut suomalaisten koulutusjärjestelmän valtavirtaa, mutta kokonaisvaltaista muutosta ei ole saavutettu. Koulutusta ohjaavan arvopohjan ja tekojen eli varsinaisen koulutuksen välillä on kuilu. Kestävyysosaamista on vahvistettu, mutta sitä ei ole onnistuttu integroimaan opetukseen. Nykyinen kestävyyskoulutustarjonta on pirstaleista eikä painota riittävästi käytäntöä. Kestävyyskoulutuksen integroiminen arkeen on tarpeen, jotta kestävyysarvot muuttuvat konkreettisiksi arjen teoiksi.

Säätiöiden, järjestöjen ja muiden sivistystoimijoiden merkitys kestävän kehityksen mukaisen osaamisen kasvattamisessa on seurannan perusteella merkittävä. Nämä toimijat ovat viime vuosina onnistuneet paikkaamaan formaalin koulutuksen puutteita.